

VABILO
KAKO SPODBUDITI SODELOVANJE NA NATEČAJIH V TUJINI IN
V NATEČAJE PRIVABITI ČIM VEČ MLAJŠIH?6. APRIL 2023
V LJUBLJANI

Četrtek, 6. april 2023 od 14:00 do 15:30 na ZAPS, Vegova 8, Ljubljana

ZAPS od nedavnega sodeluje v mednarodnem projektu [ARCH-E](#) katerega cilj je s povečevanjem mednarodne odprtosti natečajnih postopkov v partnerskih državah, s povečanje udeležbe mladih in s spolno bolj uravnoteženo sestavo udeležencev vplivati na kvaliteto natečajnih postopkov in posledično na dvig kvalitete grajenega okolja. Z namenom zbiranja informacij s strani slovenskih arhitektov, ki sodelujejo na tujih natečajih in tujcev, ki sodelujejo na natečaji v Sloveniji, ZAPS organizira posvet v obliki zбора.

V okviru projekta bi radi na ZAPS v kar največji meri vplivali na razvoj mednarodnega okolja in to predvsem na način, ki odraža potrebe in specifičnosti našega okolja in prakse. Povratne informacije, ki jih bomo zbrali v našem prostoru, nam bodo pomagale prepoznavati realne ovire, ki stojijo na poti večje mednarodne odprtosti arhitekturne scene, hkrati pa tudi generacijske prepustnosti in enakopravne zastopanosti spolov. Radi bi se pogovorili o upravičenosti zastavljenih deklariranih ciljev in o instrumentih s katerimi bi lahko te cilje naredili realno dosegljive. V okviru priprav na dogodek smo v okviru natečajne službe opravili dva poglobljena intervjuja s slovenskim arhitektom, ki dela veliko natečajev v tujini in tujim birojem, ki je v zadnjih letih večkrat sodeloval na natečajih v Sloveniji.

1. ZASTAVLJENI CILJI

Deklarirani cilji projekta ARCH-E so:

- povečanje sodelovanja projektantskih skupin na natečajih v drugih državah
- povečanje dostopnosti do projektov preko javnih natečajev za mlajše arhitekto, konkretno v starosti do 40 let
- povečanje enakopravne zastopanosti spolov

Od leta 2009 do danes je število elaboratov oddanih s strani ekip, v katerih prevladujejo tuji strokovnjaki, na natečajih ZAPS znašalo zgolj 7,7%. Število je majhno, in vprašanje je, ali je odprtost našega okolja in okolja v sosednjih državah zaželen cilj. V nedavnem intervjuju je kolega arhitekt ocenil, da delo v tujini zaradi dodatne komunikacije preko lokalnega partnerja podraži izdelavo elaborata za povprečno 20% in da tako nima smisla delati projektov v tujini v kolikor investicijska vrednost projekta ne presega 5 milijonov evrov.

- Kakšne so ocene drugih arhitektov s stroški dela v tujini
- ZAPS niti nima podatkov o uspehih naših strokovnjakov v tujini. Kako bi lahko te podatke zbirali?
- V katerih državah so natečaji dejansko odprti za tujce?

Do začetka sodelovanja v projektu ARCH-E ZAPS niti ni spremljala starosti natečajnikov. Sedaj v okviru anket udeležence sprašujemo po tem podatku in kmalu bodo na voljo prve ocene kolikšna je dejansko udeležba mlajših projektantov. Dostopnost do javnih naročil preko javnih natečajev za mlajše strokovnjake je gotovo smiseln cilj zaradi odprtosti poslovnega okolja in zaradi hitrejšega prilagajanja stroke nenehnim spremembam.

Projekt ARCH- naslavlja tudi enakopravno zastopanost spolov. Na ZAPS zaenkrat nimamo podatka o zastopanosti spolov v ekipah, ki sodelujejo na natečajih, imamo pa podatek, da delež žensk kljub občutljivosti do vprašanja, že več kot desetletje konstantno ostaja pri tretjini članov komisij. Razlogi za to so različni in radi bi se pogovorili tudi o tem, ali je to problem, ki ga je potrebno še dodatno naslavljanje.

2. KONKRETNO STANJE

Kljub temu, da je Evropska skupnost enoten gospodarski prostor, obstoja veliko zadržkov, da bi strokovnjaki s področja urejanja prostora svojo prakso opravljali v različnih državah. Po eni strani so tu seveda na poti različni pravni okvirji in kulturne razlike. A mnogokrat so ključne ovire administrativne narave in so se razvile kot naključne ali namerne oblike omejevanja konkurence. Načelno je trg projektantskih storitev v EU odprt in vsi bi lahko sodelovali kjerkoli. A realnost seveda drugačna. V Sloveniji, kjer je natečajna scena po pričevanjih zelo odprta, pride na natečaj zgolj 7,7% tujih elaboratov. Kaj so razlogi? Kakšne so strategije posameznih držav, da onemogočajo realno enakopravno sodelovanje tujcem. V pogovorih smo zasledili recimo:

- V Franciji natečaji pogosto/večinoma dvostopenjski in na prvi stopnji se ocenjuje sposobnost: reference in oddaljenost od gradbišča.
- V Švici oddaja maket v kalupu, ki ga moram osebno prevzeti oz. plačati dražjega, da ti pošljejo. Brez osebne oddaje ne gre zaradi maket v gipsu, oddaja možna recimo v neki pisarni ob točno določenih urah
- Avstrija v teoriji zelo odprta, v praksi zelo zaprta
- V Italiji sodelovanje nepredvidljivo, ker ne veš, kateri natečaji res odprti

- Na Bavarskem samo 5% natečajev javnih
- Na Danskem samo nekaj javnih natečajev na leto
- Na Norveškem velike inženirske firme prevzele stroko in pripravljajo tudi natečajne razpise na tak način, da reference ključna omejitev, ki izključuje vse, ki niso res veliki

Katere strategije omejevanja zunanje konkurence zaznavajo arhitekti v praksi?

Katere pozitivne prakse zaznavajo v tujini?

3. MOŽNI INSTRUMENTI

Za doseganje zastavljenih ciljev se moramo posluževati večjega števila instrumentov, ki so nam na voljo. Po naravi se ti delijo na spremembo vrednot (prepričevanje), predpisovanje in nagrajevanje.

SPREMEMBA VREDNOT

Za prepričevanje o pomenu prekomejnega sodelovanja bi bilo potrebno promovirati uspešne primere takega sodelovanja in naslavljati glavne ovire:

- Promocija mladih in tujcev
- Podpora povezovanju tujcev z lokalnimi partnerji (sezname na zbornici,...)
- Naslavljanje administrativnih zapletov
- Objavljanje podatkov, ki olajšajo odločitev – delež tujcev/mladih na natečaju, delež tujcev/mladih med nagrajenimi, uspešnost natečajnih investicij, stroški izdelave elaborata glede na nagrado, število elaboratov na natečaj,....

PREDPISOVANJE

Druga vrsta instrumentov je omejevanje praks, ki doseganje ciljev ovirajo. Kakšni instrumenti bi bili smiselni? Nekaj možnih primerov:

- Obvezno imenovanje tujih članov žirij pri večjih natečajih
- Razpisovanje več odprtih in manj vabljenih natečajev
- Pri vabljenih natečajih obvezno vabiti mlade in tuje strokovnjake
- Javno opozarjanje na slabo prakso
- Analiza natečajne dejavnosti v tistih državah, kjer delež tujcev ne dosega pričakovanih deležev
- Možnost oddaje elaborata delno ali v celoti v angleščini

NAGRAJEVANJE

- Pozitivna diskriminacija, recimo posebne dodatne nagrade za tujce in mlade

Cilj današnjega posveta je:

- Zbrati slabe mednarodne prakse
- Zbrati predloge za izboljšanje prakse mednarodnega sodelovanja in
- Zbrati primere dobrih praks, to je zglede, ki si jih lahko v projektu ARCH-E postavimo za cilje.

VEGOVA 8
1000 LJUBLJANA
SLOVENIJA
+386 1 24 20 670
ZAPS@ZAPS.SI
WWW.ZAPS.SI

Natečajna služba Zbornice za
arhitekturo in prostor Slovenije